«Мэндэ-э!: Начальный курс бурятского языка: учебник / О.И.Богомолова, Г-Х. Гунжитова, О.А. Дареева и др. – Улан-Удэ: Бэлиг, 2009.

Манай бүлэ.

2-дохи бүлэг.

Грамматика: 1.Юумэнэй нэрын хамтын падеж: -тай, -той, -тэй.

2.Хэн хэдытэйб? (-тай,-той, -тэй суффикснуудай хүсөөр).

3.Нюурай зүйр үгэнүүд.

4. Юрэнхы асуудал.

5. Тусхай асуудал.

6. Юумэнэй нэрын хамаанай падеж. (хэшээлэй түсэб)

7. Багадхаһан суффикс –хан,-хэн, хон.

8. Хүниие тэмдэглэһэн юумэнэй нэрын олоной тоо.

9. –гүй гэһэн буруушааһан зүйр үгэ.

10. Дуун «Түрүүшын дуран» .

6 класс.

- *Хэшээлэй түхэл*: заншалта.
- *Хэшээлэй янза*: Һурагшадай аман хэлэлгэ шэнэ грамматическа материал дээрэ хүгжөөлгэ .

Гол зорилгонууд:

Практическа:

- -а, -о, -э аялганаар һүүлтэһэн юумэнэй нэрынүүдые хамаанай падежтэ зохилдуулаад, холбуулалнууд, мэдүүлэлнүүд ба хэлэлгэ соогоо хэрэглүүлжэ һургалга;

- монологическа аман хэлэлгэ хүгжөөлгэ;

Һургалгын:

- Багшын ба нүхэдэйнгөө темээр хөөрэлдөө үнгэргэхэдэ, тэрэниие ойлгон абахаһаа гадуур , элдэб янзын түхэлэй ушараар дэмжэхэ ба үргэдхэхэ;

- Ород , буряад хэлэнэй хамаанай падеж зэргэсүүлжэ хараха;

Хүмүүжүүлгын:

- Һурагшадай гэр бүлэдөө бэе бэедээ , нүхэдтөө урин налгайгаар хандахые хүмүүжүүлхэ;

Хүгжөөлгын:

- Һурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэлгэ хүгжөөлгэ дээрэ хадуун абалга хүгжөөхэ, ухаан бодолыень хурсадхаха.

Хэрэгсэлнүүд: Хамаанай падежэй таблица.

Хэшээлэй шата	Багша	Һурагша
I. Хэшээлэй эхин. 1.Эмхидхэлэй үе.	-Сайн байна,үхибүүд! Эдэ хэшээлнүүдтээ бидэ юун тухай хөөрэлдэнэбди ? Юун тухай бидэ хөөрэлдөөбди урда хэшээлнүүдтээ? –Зүб. Мүнөө бидэ хамаанай падежтэй танилсахабди. Ямар залгалтын хүсөөр хубилдаг бэ гэжэ харахабди. Хамаанай падежэй залгалта хэрэглэн нүхэрэйнгөө бүлэ тухай хөөрэжэ һурахабди.	Һурагшад харюусана.
2.Фонетическа һорилго. Жороо үгэнүүдые багшын хойноһоо дабтаха.	Жороо үгэнүүд. 1.Бата Балтын хүбүүн, Балта Батын хүбүүн. 2.Галшын Намгар Агын	Һурагшад дабтана, һ1, һ2,һ3 дабтана.

Багша-һурагшад-һ1,һ2…гэһэн аргаар хүдэлхэ.	басаган, Гармын Ханда Ахын басаган.	
Гэрэй даабари шалгалга. Һурагша «Минии бүлэ» рассказай эхииень презентаци болгон хөөрэнэ.	Үхибүүд, анхаралтайгаар шагнагты. Оюна бүлэ тухайгаа хөөрэжээхилхэ,саашадань таанад һонирхоһон асуудалнуудаа табихат.	Һурагша: Би Оюна гэжэ нэрэтэйб. Би эжыдээ адлиб. Би арбан хоертойб. Би абатайб,эжытэйб, ахатайб, хоер дүү басагатайб. h1:Шинии эжы аба хэн гэжэ нэрэтэйб? Оюна: Минии аба Дугар гэжэ нэрэтэй, эжымни- Арюна гэжэ нэрэтэй. Һ2:Шинии аба эжы юу хэдэг бэ? Оюна: Минии аба – эмшэн, харин эжымни-багша. h3:-Шинии аба ямар бэ? Оюна: -Минии аба үндэр, шамбай. Һ4:Ахашни хэдытэйб? Оюна: Ахамни арбан гурбатай. h5:–Шинии дүү басагад хэндээ адлиб? Оюна: -Минии дүү басагад аба эжыдээ адли.
I. Гол шата.	Үхибүүд, мүнөө бидэ Хамаанай падежтэй	

Энэ шатада нэгэдэхи зорилго дээрэ хүдэлхэ. Багша хамаанай падеж гэһэн темэ таблица хэрэглэн хөөрэнэ. Ажалай дэбтэр соо дүрим уншанабди. (таблица үгтэнэ: «Хамаанай падеж»). (Һурагша дүрим уншана. Багша асууна).	танилсахабди. - ород хэлэндэ хэды падеж бииб? -Буряад хэлэн хэды падежтэйб? - Нэгэдэхи падеж нэрын падеж ямар падеж бэ, ямар асуудалтайб? Хоердохи падеж Хамаанай падеж болоно. Асуудалынь хэнэй ? юунэй? Хамаанай падеж 5 залгалтатай, мүнөө нэгэдэхи залгалтатайнь танилсахабди. Жэшээнь, Туянын аха, Баирай бүлэ, Настиин гэр, эжын дэгэл, Баярмаагай сааһан. Ород хэлэн дээрэ иимэ: Брат Туяны, семья Баира, дом Насти, пальто мамы, бумага Баярмы. Үхибүүд, ажалай дэбтэр соогоо харагты, 4-дэхи нюурта хамаанай падежэй дүрим уншагты. Уншаад, ямар үгэнүүд -а, -о, -э аялганаар һүүлтэнэб, хэлэгты?	Һ1:- Ород хэлэндэ зургаан падеж бии. Һ2:Буряад хэлэн долоон падежтэй. Һ3:Нэгэдэхи падеж нэрын падеж.Хэн? Юун? гэһэн асуудалтай. Һурагшад: аба, аха, эгэшэ, хүгшэн аба, нагаса аба, багша

Имитаци.	-Эдэ үгэнүүдые хамаанай падежтэ табигты: Багша :Хэн? Аба – хэнэй? Абын . Хэн? аха- хэнэй? ахын.	h1: хэн? эгэшэ- хэнэй? эгэшын; хэн? h 2:хүгшэн аба- хэнэй? хүгшэн абын; h 3:хэн? нагаса аба – хэнэй? нагаса абын.
Подстановка.	Хамаанай падеж хэлэлгэ соогоо хайшан гэжэ таанад хэрэглэхэбта? Ларисын ном- книга Ларисы. Үхибүү д, жэшээнүүдые хэлэгты. Номоор с.5 Б-8. Жэшээ, Энэ (Бадма) гэр. – Энэ Бадмын гэр.	Саранын баглаа сэсэг- букет Сараны, Эжын аяга- чашка мамы. hурагшад сээжээр упражнени дүүргэнэ.
Трансформаци.	Мүнөө хэнэй нэрэ –а,-о,-э аялганаар hүүлтэнэб, хэлэгты? Туяана гэжэ нэрэ хамаанай падежтэ табигты; Энэ нэрэ хэрэглэн холбуулал, мэдүүлэл бэшэгты.	Багша-hурагша1,2,3,4 аргаар хүдэлнэ. h:Туяана, Саяана, Бата, Бадма….. h: Туяана-Туяанын. h: Туяанын эжы. h:Туяанын эжы Арюна гэжэ нэрэтэй.

III.Хэшээлэй түгэсхэл. 1.Тобшолол .	Жороо үгэнүүдые уншаябди. Ямар үгэнүүд хамаанай падежэй залгалтатайб? Ямар дүрим хэрэглэгдэнэб? Хөөрөөн соогоо хамаанай падеж хэрэглэн, нүхэрэйнгөө бүлэ тухай хөөрэхэт. Саяана бүлэ тухайгаа хөөрэхэ, таанад шагнагты, Саянын бүлэ тухай хөөрэхэт. Һайнаар шагнагты, нэрэнүүдыень бэшэжэ абагты, хэдытэйб, ямар бэ? хадуужа абагты.	Балтын , Батын ,Галшын ,Агын , Гармын , Ахын . Һ1: -а,-о,-э үзэгүүдээр үгэ һүүлтэнэ. Саяна бүлэ тухайгаа хөөрэнэ. Би Саяана гэжэ нэрэтэйб. Би абадаа адлиб. Би арбан хоертойб. Би абатайб,эжытэйб, эгэшэтэйб, дүү басагатайб, дүү хүбүүтэйб. Минии эжы Туяана гэжэ нэрэтэй. Минии эжы гушан табатай. Минии эжа сэбэрхэн. Минии аба Эрдэм гэжэ нэрэтэй. Минии аба гушан зургаатай. Минии аба үндэр, шамбай. Минии эгэшэ Сэсэг гэжэ нэрэтэй. Минии эгэшэ хорин нэгэтэй. Минии эгэшэ абадаа адли, үндэр. Минии дүү басаган Дулма гэжэ нэрэтэй. Дулма эжыдээ адли, сэбэрхэн. Дулма арбан нэгэтэй. Минии дүү хүбүүн Санжай гэжэ нэрэтэй. Санжай абадаа адли. Тэрэ зургаатай . Минии бүлэ ехэ.

2.Сэгнэлтэ. 3. Гэрэй даабари.	Нүхэрэй бүлэ тухай бэшэхэ. Баяртай, үхибүүд.	h1: Саяанын бүлэ тухай хөөрэнэ: Басаган Саяана гэжэ нэрэтэй. Саяана абадаа адли. Саяана арбан хоертой. Саяана абатай,эжытэй, эгэшэтэй, дүү басагатай, дүү хүбүүтэй. Саяанын эжы Туяана гэжэ нэрэтэй. Саяанын эжы гушан табатай. Саяанын эжы сэбэрхэн. Саяанын аба Эрдэм гэжэ нэрэтэй. Саяанын аба гушан зургаатай. Саяанын аба үндэр, шамбай. Саяанын эгэшэ Сэсэг гэжэ нэрэтэй. Саяанын эгэшэ хорин нэгэтэй. Саяанын эгэшэ абадаа адли, үндэр. Саяанын дүү басаган Дулма гэжэ нэрэтэй. Дулма эжыдээ адли, сэбэрхэн. Дулма арбан нэгэтэй. Саяанын дүү хүбүүн Санжай гэжэ нэрэтэй. Санжай абадаа адли. Тэрэ зургаатай . Саяанын бүлэ ехэ.